הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ד

הַקָּם מֵהַמִּטָּה, (מ) וְהֵיוֹצֵא (כ) [כ] מִבֵּית הַכִּסֵּא וּמִבֵּית הַמֶּרְחָץ, וְהַנּוֹטֵל צִפָּרְנָיו, וְהַחוֹלֵץ (כפ) (מא) מְנַעֲלָיו, וְהַנּוֹגֵעַ בִּרְגָלָיו, וְהַחוֹפֵף רֹאשׁוֹ. [ב]וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַהוֹלֵךְ (מב) בֵּין (כד) הַמֵּתִים, וּמִי שֶׁנָּגַע (כג) (מג) בְּמֵת, [ג]וּמִי (כה) שֶׁמַּקְפִּיא (מד) כָּלָיו, וְהַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, וְהַנּוֹגֵעַ (מה) בִּכְנָה, וְהַנּוֹגֵעַ בְּגוּפוֹ (מו) בְּיָדוֹ. [ד]וּמִי שֶׁעָשָׂה אַחַת מִכָּל אֵלּוּ וְלֹא נָטַל, אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא תַּלְמוּדוֹ מִשְׁתַּכֵּחַ, וְאִם אֵינוֹ תַּלְמִיד חָכָם (מז) יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ: יט [ה]הַמַּקִּיז (מח) דָּם מֵהַכְּתֵפַיִם וְלֹא נָטַל יָדָיו, מִפַּחַד שִׁבְעָה יָמִים. הַמְגַלֵּחַ וְלֹא נָטַל יָדָיו, מִפַּחַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. הַנּוֹטֵל צִפָּרְנָיו וְלֹא נָטַל יָדָיו, מִפַּחַד יוֹם אֶחָד וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִמַּה מִפַּחַד: כ [ו]הָרוֹחֵץ פָּנָיו וְלֹא נִגְּבָם עָפָה, פָּנָיו מִתְבַּקְּעוֹת אוֹ עוֹלֶה בָּהֶן שְׁחִין, וּרְפוּאָתוֹ לְרָחֵץ הָרְבֵּה בְּמֵי סִילְקָא: כא * [ז]צָרִיךְ לִיזָּהֵר (מט) בִּתְפִלָּה אוֹ בַּאֲכִילָה (וְעַיֵּן לְקַמָּן (נ) סִימָן צ״ב סָעִיף ו׳ (כה) (נא) וְסִימָן קס״ד (ס״ג) שֶׁלֹּא לִגַּע בְּשׂוּק וְיָרָק וּבַמְּקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים בָּאָדָם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם (נב) (כו) מִלְמוּלֵי זֵעָה (מִלְמוּלֵי זֵעָה, פֵּרוּשׁ, זֵהֲמָא כְּעֵין שְׁעוֹרִים קְטַנִּים). וְכֵן שֶׁלֹּא לְחַכֵּךְ בְּרֹאשׁוֹ. אֲבָל מְקוֹמוֹת הַמְגֻלִּים בְּרֹאשׁוֹ (נג) וּבְפָנָיו וּבְמָקוֹם הַמְגֻלֶּה (כז) (נד) שֶׁבְּזְרוֹעוֹתָיו, אֵין לְהַקְפִּיד: כב (נה) [ח]אִם אֵין לוֹ מַיִם, (נו) יְקַנַּח יָדָיו (כמ) [כח] בְּצְרוֹר או (נז) בְּעָפָר או בְּכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי [ט]וִיבָרֵךְ

ב מִרְדְּכִי פֶּרֶק ח׳ דְּבְרָכוֹת (סי׳ קצד).
ג מָהֲרִ״ו אַבּוּהַב בְּסִימָן ד׳. ד שָׁם.
ה פְּסָחִים קי״ב ע״ב. ו שַׁבָּת קל״ג ע״ב. ז תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ קנב).
ח בְּרָכוֹת ט״ו ע״ב. ט רא״ש בְּסוֹף בְּרָכוֹת (פ״ט סי׳ כב).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִידֵי דְּמִנַּקֵּי, רַק בְּיֵשׁ לוֹ מַיִם מְזֻמָּנִים יֹשֵׁל בְּמַיִם, עַיֵּן שָׁם: [כ] מִבֵּית הַכִּסֵּא. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ח) שֶׁאֲפִלּוּ הַדְּבָרִים דְּקָא חָשִׁיב אֵינָם מִשָּׁעָם אֶחָד, דְּקָם מֵהַמִּטָּה וְיוֹצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא וְרוֹחֵץ וְנוֹטֵל צִפָּרְנָיו הוּא מִשּׁוּם רוּחַ רָעָה, וּמִכָּל מָקוֹם דַּוְקָא לְעִנְיָן קָם מֵהַמִּטָּה צָרִיךְ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים אֶל כְּלִי, אֲבָל אִינָךְ לֹא, כִּי אֵין שְׁלִיטַת רוּחַ רָעָה כָּל כָּךְ בְּאִלּוּ. וְהוֹלֵךְ בֵּין הַמֵּתִים וְנוֹגֵעַ בְּמֵת צָרִיךְ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְכֵן בְּהִשְׁתַּמֵּשׁ הַמִּטָּה, מִפְּנֵי הַשְּׁמָאָה. אֲבָל חוֹלֵץ מְנַעֲלָיו וְנוֹגֵעַ בִּראשׁוֹ מִשּׁוּם נְקִיּוּת הוּא, וְכֵן כָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים כֹּהֵן בְּמִקְוֵה חַיִּים (אות יח) עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ. וּבְיִצִיאָה מִבֵּית הַכִּסֵּא חַיָּזִינַן לְרַבָּנָן קַשִּׁישֵׁי שְׁרִחֲצוּ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְגַם רָחֲצוּ פַּעַם אַחַת אִם חָלְצוּ בְּפִי רַגְלֵיהֶם שֶׁל עוֹר עַיֵּן שָׁם, וְרָאִיתִי מִי שֶׁכָּתַב, נִרְאֶה שֶׁהַנּוֹגֵעַ בְּפַרְעוֹשׁ אֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם לְפִי שֶׁאֵינָהּ בָּאָה מֵהַמַּת אָדָם, וְעַיֵּן סִימָן ש״י (ס״ט), וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹ לְנַקּוֹת בְּמִידֵי דְּמִנַּקֵּי דִּלְכַקֵּן סָעִיף כ״ב, עַיֵּן שָׁם: כב [כח] בְּצְרוֹר. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן שָׁהֵם מְלַכְלְכִים בֵּין שֶׁהֵם בְּהֶפֵּחַ הַדַּעַת. טוּר סִימָן צ״ב, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כה). וְצָרִיךְ לְקַנֵּחַ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים דְּוִמְיָא דְּמַיִם, בִּרְכַּת אַבְרָהָם סִימָן פ׳. וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״ב יג) חוֹלֵק עָלָיו כֵּיוָן

בְּאוּר הֲלָכָה

שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת. וּרְאָיָה מַהָא דְּהָאַר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה יָשֵׁן בְּשַׁבָּת שְׁתַּיִם וְשֶׁלֹשׁ שָׁעוֹת, וְיֵשׁ דּוֹחִין דְּשָׁאנֵי תַּלְמִיד חָכָם בְּשַׁבָּת דְּמְעַנֶּה לְעַנֵּג הַשַּׁבָּת, וְעוֹד אֵינוֹ מַכְרָח כְּלָל דְּשִׁמְּא הָיָה נָעוֹר כַּמָּה פְּעָמִים בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ וְלֹא הָיָה יָשֵׁן שְׁתֵּין נְשִׁימִין בְּכָפָם אַחַת. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא יוֹתֵר מֵחֲצִי שָׁעָה.** וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא שִׁעוּר מְעַט יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה מִינוּט, עַל כֵּן בְּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְפִי כֹּחוֹ:

כא * צָרִיךְ לְזָהֵר וְכוּ׳ וּבְפָנָיו. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן נ״ג בְּמַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וּמַה שֶּׁחִדֵּשׁ עוֹד לְעִנְיַן מָקוֹם מְגֻלֶּה שֶׁבִּזְרוֹעוֹתָיו עַיֵּן שָׁם בִּדְבָרָיו, לֹא הֻצְרַךְ, דְּלֹא מָשְׁמַע כֵּן בְּזֹהַר (י״ט) (י״ח) עַמּוּד ב׳ בְּרֵ״ש דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְלֹא לְמַעְלָה, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

רָעָה רַק מִשּׁוּם נְקִיּוּת, עַל כֵּן אֵין צָרִיךְ לְמַהֵר לִטֹּל יָדָיו תֵּכֶף, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵינָךְ דְּמִשּׁוּם רוּחַ רָעָה וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן ל״ח: (מב) **בֵּין הַמֵּתִים.** (סד) בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. וְכָתַב מָהֲרִי״ל סִימָן כ״ג שֶׁיֵּשׁ לִטֹּל קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל הַקְּבָרוֹת, וְרוֹחֲצִין שְׁנַיִת בְּשׁוּבוֹ לַחֲצַר בֵּית הַקְּבָרוֹת שֶׁהַשַּׁדִּים מְלַוִּין הַחוֹזְרִים, וְיֵשׁ לְרַחֵץ גַּם הַפָּנִים, עַיֵּן שָׁם: (כג) **בְּמֵת.** וְהוּא הַדִּין הַמְלַוִּין אוֹתוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א כא). וְנָהֲגוּ לְהַקְפִּיד אִם יִכָּנֵס אָדָם לְבֵית אַחַר קֹדֶם שֶׁיִּרְחַץ, וּמִנְהָג אֲבוֹתֵינוּ תּוֹרָה הִיא, רַמ״א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע״ו (ס״ד): (כד) **שֶׁמַּקְפִּיא כֵּלָיו.** אֲפִלּוּ לֹא מָצָא כְּפָה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כב): **כא** (כה) **וְסִימָן קס״ד.** דְּשָׁם נִתְבָּאֵר אִם עָבַר וְנָגַע צָרִיךְ לִטֹּל שְׁנַיִת וְלָחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם לַאֲכִילָה: (כו) **מִלְמוּלֵי זֵעָה.** וּבְזֵעָה יֵשׁ סַכָּנָה, דְּכָל זֵעָה סַם הַמָּוֶת חוּץ מִצַּעַת פָּנִים, וְסִימָן לַדָּבָר 'בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לָחֶם'. יוֹרֶה דֵּעָה (בראשית ג יט). וְכֵן שְׁאָר בְּשָׂרוֹ, וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְנַקּוֹת בְּמִידֵי דְּמִנַּקֵּי, עַיֵּן שָׁם: כב [כח] **בְּצְרוֹר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן שָׁהֵם מְלַכְלְכִים בֵּין שֶׁהֵם בְּהֶפֵּחַ הַדַּעַת. טוּר סִימָן צ״ב, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כה). וְצָרִיךְ לְקַנֵּחַ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים דְּוִמְיָא דְּמַיִם, בִּרְכַּת אַבְרָהָם סִימָן פ׳. וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״ב יג) חוֹלֵק עָלָיו כֵּיוָן

בַּאֲר הַיטֵב

(כ) **מִבֵּית הַכִּסֵּא.** יִרְחַץ תֵּכֶף כְּמוֹ בְּשַׁחֲרִית. סַדֶּר הַיּוֹם (שם): (כא) **מְנַעֲלָיו.** בְּיָדָיו: (כב) **הַמֵּתִים.** הֵיינוּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, תְּשׁוּבַת מָהֲרִי״ל סִימָן כ״ג. וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לִטֹּל קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל הַקְּבָרוֹת, וְרוֹחֲצִין שְׁנַיִת בְּשׁוּבוֹ לַחֲצַר בֵּית הַקְּבָרוֹת שֶׁהַשַּׁדִּים מְלַוִּין הַחוֹזְרִים, וְיֵשׁ לְרַחֵץ גַּם הַפָּנִים, עַיֵּן שָׁם: (כג) **בְּמֵת.** וְהוּא הַדִּין הַמְלַוִּין אוֹתוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א כא). וְנָהֲגוּ לְהַקְפִּיד אִם יִכָּנֵס אָדָם לְבֵית אַחַר קֹדֶם שֶׁיִּרְחַץ, וּמִנְהָג אֲבוֹתֵינוּ תּוֹרָה הִיא, רַמ״א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע״ו (ס״ד): (כד) **שֶׁמַּקְפִּיא כֵּלָיו.** אֲפִלּוּ לֹא מָצָא כְּפָה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כב): **כא** (כה) **וְסִימָן קס״ד.** דְּשָׁם נִתְבָּאֵר אִם עָבַר וְנָגַע צָרִיךְ לִטֹּל שְׁנַיִת וְלָחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם לַאֲכִילָה: (כו) **מִלְמוּלֵי זֵעָה.** וּבְזֵעָה יֵשׁ סַכָּנָה, דְּכָל זֵעָה סַם הַמָּוֶת חוּץ מִצַּעַת פָּנִים, וְסִימָן לַדָּבָר 'בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לָחֶם'. יוֹרֶה דֵּעָה (בראשית ג יט). וְכֵן שְׁאָר בְּשָׂרוֹ, וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְנַקּוֹת בְּמִידֵי דְּמִנַּקֵּי, עַיֵּן שָׁם: (כז) **שֶׁבִּזְרוֹעוֹתָיו.** הַנִּקְרָא אִיילי״ן בּוּיגי״ן, וּבְצַוָּארוֹ עַד הַחָזֶה. בֵּית יוֹסֵף סִימָן צ״ב (ד״ה כתוב בתשובה), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כג): **כב** (כמ) **בְּצְרוֹר.** אוֹ בְּקוֹרָה, בֵּין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כא): (מא) אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב יב) בְּשֵׁם מְקוֹר חַיִּים (שם): (מב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב יח) וּפְרִי מְגָדִים (שם): (מג) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (לב הארץ סי״ח) וְהַגְּרַ״א (סק״ב): (מד) דְּהוּא בְּכָל מָקוֹם כְּבֵית הַכִּסֵּא: (מה) פְּסָחִים קי״ב ע״ב (ע״א). (מו) שַׁבָּת קל״ג ע״ב (ע״ב). (מז) יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ: (מח) הָאֲרִיכוּת בְּאֹרֶךְ בְּשַׁעַר הַכּוֹלֵל (סי׳ קצד). (מט) מָהֲרִ״ו אַבּוּהַב בְּסִימָן ד׳. (נ) שָׁם. (נא) תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ קנב). (נב) מִלְמוּלֵי זֵעָה: (נג) בִּראשׁוֹ מִשּׁוּם נְקִיּוּת הוּא: (נד) שֶׁבִּזְרוֹעוֹתָיו: (נה) שָׁם: (נו) שָׁם: (נז) בְּעָפָר: (נח) בְּצְרוֹר: (נט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כב): (ס) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (המאיר לארץ סי״ח עה): (סא) בְּשֵׁם כָּפָה תְּשׁוּבוֹת, וּמְקֹרָם אַבְרָהָם רכ״ז: (סב) אֵין רְאָיָה לְהָפֵךְ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים שָׁם: (סג) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (לב הארץ סי״ח) וְאֲרֻכּוֹת חַיִּים (סק״ב יט): (סד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב יח): (סה) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (לב הארץ סי״ח) וְהַגְּרַ״א (סק״ב): (סו) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (המאיר לארץ סי״ח עה): (סז) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (לב הארץ שם): (סח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כב): (סט) עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב כב): (ע) פְּרִי מְגָדִים (משז״ז בְּסוֹף הַסִּימָן): (עא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כב): (עב) בְּסִימָן רל״ג (סי״ב): (עג) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן צ״ב סָעִיף קָטָן ג׳: (עד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב כד): (עה) אֲרֻכּוֹת חַיִּים (המאיר לארץ סי״ח צג) בְּשֵׁם רַדְבַּ״ז (ח״א סי׳ לח): (עו) פְּרִי מְגָדִים (משז״ז בְּסוֹף הַסִּימָן):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (סי״ח) כתב שהקם מן המטה אין צריך לערות על ידיו ג״פ. ועיין בקצות השולחן (הערות שבסוף הספר) שפירש כוונתו שהקם מן המטה היינו אפילו לא ישן כלל, ומשום זה אינו צריך ג׳ פעמים. **ב]** ובשו״ע הרב (סי׳ קכח סכ״ז) כתב לגבי הכהנים אחר ברכת כהנים, שאם נגעו במנעלים מטונפות יטלו ידיהם לתפלה שיתפללו אח״כ, ואף אם אינם מטונפים צריכים ליטול ידיהם אם נגעו בהן מפני סכנת רוח רעה כמ״ש בסימן ד׳.

המשך בסוף הספר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ד ה ו

עַל (כט) [כט] (נח) נְקִיּוּת יָדָיִם, וְיוֹעִיל לִתְפִלָּה, וְאֲבָל לֹא לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה שֶׁעֲלֵיהֶן: **כג** [כ]לֹא תִקְנוּ נְטִילַת יָדַיִם אֶלָּא לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלִתְפִלָּה, אֲבָל בְּרָכוֹת דְּשַׁחֲרִית יָכוֹל לְבָרֵךְ (נט) קֹדֶם נְטִילָה, [ל]אֶלָּא אִם כֵּן הוּא יָשֵׁן עַל מִטָּתוֹ (ל) [ל] (ס) עָרֹם, שֶׁאָז אָסוּר לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם עַד (סא) שֶׁיְּנַקֶּה אוֹתָם:

י שִׁבְּח ק״ט (ע״א) וְשָׁם בְּזֹהַר פָּרָשָׁה יַשָּׁשׂ (ח״א קפד״ו).
כ הָרא״ש שָׁם וְהָרַשְׁבָּ״א בְּתְשׁוּבָה (ח״א סי׳ קנג). ל שָׁם.

ה כַּוָּנַת הַבְּרָכוֹת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]יְכַוֵּן בַּבְּרָכוֹת (א) פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת. כְּשֶׁיַּזְכִּיר הַשֵּׁם, יְכַוֵּן פֵּרוּשׁ (ב) קְרִיאָתוֹ בְּאַדְנוּת שֶׁהוּא אָדוֹן הַכֹּל, וְיכַוֵּן בְּכָתְיבָתוֹ (ג) [א] בְּיו״ד ה״א (ג) שֶׁהָיָה וְהוֶה וְיִהְיֶה. וּבְהַזְכִּירוֹ אֱלֹהִים, יְכַוֵּן שֶׁהוּא תַּקִּיף בַּעַל הַיְכֹלֶת וּבַעַל הַכֹּחוֹת כֻּלָּם:

א טוּר.

ו דִּין בְּרָכַת אֲשֶׁר יָצַר וֶאֱלֹהַי נְשָׁמָה וּפְרוּשָׁיו. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א [א]כְּשֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא יְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּחָכְמָה, שֶׁבְּרִיאַת הָאָדָם הִיא בְּחָכְמָה נִפְלָאָה.

א בְּרָכוֹת ס (ע״ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

דְּלֹא מְהַנֵּי לְרוּחַ רָעָה לְמֶה לוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים. בְּנִקְיוֹן בְּעָלְמָא סַגְיָא, עַיֵּן שָׁם:
(כט) **נְקִיּוּת יָדַיִם.** הִקְשָׁה הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כה), צָרִיךְ עִיּוּן דִּכְסוּף סִימָן קנ״ט (ס״ב) פָּסַק דִּלְעוֹלָם מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, עַיֵּן שָׁם. וְהַיְד אַהֲרֹן (הגה״ט) מְיַשְּׁבוֹ עַיֵּן שָׁם:
כג (ל) **עָרֹם.** שְׁמִּפְתָּמָא יָדָיו מְטַנְּפוֹת בְּנְגִיעַת בֵּית הַסְּתָרִים:
א (ג) **בְּיו״ד ה״א.** אֲבָל כְּשִׁנְּכְתָּב בְּאָל״ף דָּל״ת אֵין לְכַוֵּן אֶלָּא שֶׁהוּא אָדוֹן הַכֹּל. וְצָרִיךְ לִקְרוֹתוֹ בְּפֶתַח וּבְקָמֶץ תַּחַת הַנּו״ן. וּכְשִׁנִּכְתָּב יו״ד ה״א מִקְצָתָן קוֹרִין בְּפֶתַח וּמִקְצָתָן קוֹרִין בְּצֵירֵי, וְכֵן מִנְהַג אַשְׁכְּנַזִּים. בָּ״ח (ס״א), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):
(ג) **וְיִהְיֶה.** (עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ד׳ דְּסָכָּה (פ״ה ד״ה ליה ולה)):

לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בָּזֶה: **כג** [ל] **עָרֹם.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. מַצְתָּה כוּ׳ שֶׁקְּרִיאַת הַשֵּׁם בֵּין בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְתַּב הֲנִי״ה בֵּין בְּמָקוֹם אדנ״י לְעוֹלָם שָׁוֶה לִקְרוֹתוֹ בְּחֶטֶף פַּתַח, וְדֵלֶת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמַגֵּן אַבְרָהָם בְּשֵׁם בַּ״ח. וְגַם בְּמֶה תְּשׁוּבוֹת מֵהַר״מ מִלּוּבְלִין שֶׁיִּקְרָא בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַכְרָת הַפֶּתַח נִכָּרֶת, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן פ״ג. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם אוֹר חָדָשׁ (נוסחי ברכות ראשונות אות ד) שֶׁחָזַר בּוֹ מֵהַר״מ, וְכֵן כָּתַב מְחַזִּיק בְּרָכָה (שם) בְּשֵׁם סֵפֶר קָטֶן וְכֵן נִקְרָא תְּשׁוּבַת גְּאוֹנִים נִדְפַּס בְּאִמְשְׁטֶרְדַם שְׁנַת תס״ז, שָׁם כָּתַב תְּשׁוּבָה שֶׁהֶשִׁיבוּ לְמֹהַר״מ, גַּם תְּשׁוּבַת הַרְמ״ע מִפַּאנוֹ, וְכַאֲשֶׁר רָאָה תְּשׁוּבַת הָרַמ״ע חָזַר בּוֹ. וְכֵן הַסְּכִים הַשָּׁלֵ״ה. וְעַיֵּן בְּשו״ת נוֹדַע בִּיהוּדָה סִימָן ב׳ שֶׁאֵין סָפֵק בְּקְרִיאַת שֵׁם אדנ״י לְהַטְעִים הַנְּגִינָה מִלְּרַע וְלֹא מִלְּעֵיל. וְכֵן הֵבִיא בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב) בְּשֵׁם לוּחַ אֶרֶשׁ, עַיֵּן שָׁם: **[ב]** וְיִהְיֶה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּשֵׁם לוּחַ אֶרֶשׁ, עַיֵּן שָׁם: **[כט]** נְקִיּוּת יָדַיִם. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְכָרְכֵי יוֹסֵף (סק״ח) בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָל וּמַהַרַ״ם דְּלוּבְלִין (שם) שֶׁבַּזֹּהַר (ח״א י׳) אוֹסֵר לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַשַּׁחַר קֹדֶם נְטִילָה, עַיֵּן שָׁם:
א [א] **בְּיו״ד ה״א.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״א) בְּשֵׁם לוּחַ אֶרֶשׁ לְהַגְּאוֹן מוֹרֵנוּ יַעְבֵּ״ץ כָּתַב, מַצְתָּה כוּ׳ שֶׁקְּרִיאַת הַשֵּׁם בֵּין בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְתַּב הֲנִי״ה בֵּין בְּמָקוֹם אדנ״י לְעוֹלָם שָׁוֶה לִקְרוֹתוֹ בְּחֶטֶף פַּתַח, וְדֵלֶת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמַגֵּן אַבְרָהָם בְּשֵׁם בַּ״ח. וְגַם בְּמֶה תְּשׁוּבוֹת מֵהַר״מ מִלּוּבְלִין שֶׁיִּקְרָא בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַכְרָת הַפֶּתַח נִכָּרֶת, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן פ״ג. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם אוֹר חָדָשׁ (נוסחי ברכות ראשונות אות ד) שֶׁחָזַר בּוֹ מֵהַר״מ, וְכֵן כָּתַב מְחַזִּיק בְּרָכָה (שם) בְּשֵׁם סֵפֶר קָטֶן וְכֵן נִקְרָא תְּשׁוּבַת גְּאוֹנִים נִדְפַּס בְּאִמְשְׁטֶרְדַם שְׁנַת תס״ז, שָׁם כָּתַב תְּשׁוּבָה שֶׁהֶשִׁיבוּ לְמֹהַר״מ, גַּם תְּשׁוּבַת הַרְמ״ע מִפַּאנוֹ, וְכַאֲשֶׁר רָאָה תְּשׁוּבַת הָרַמ״ע חָזַר בּוֹ. וְכֵן הַסְּכִים הַשָּׁלֵ״ה. וְעַיֵּן בְּשו״ת נוֹדַע בִּיהוּדָה סִימָן ב׳ שֶׁאֵין סָפֵק בְּקְרִיאַת שֵׁם אדנ״י לְהַטְעִים הַנְּגִינָה מִלְּרַע וְלֹא מִלְּעֵיל. וְכֵן הֵבִיא בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב) בְּשֵׁם לוּחַ אֶרֶשׁ, עַיֵּן שָׁם: **[ב]** וְיִהְיֶה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּשֵׁם לוּחַ אֶרֶשׁ, עַיֵּן שָׁם: **[כט]** נְקִיּוּת יָדַיִם. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְכָרְכֵי יוֹסֵף (סק״ח) בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָל וּמַהַרַ״ם דְּלוּבְלִין (שם) שֶׁבַּזֹּהַר (ח״א י׳) אוֹסֵר לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַשַּׁחַר קֹדֶם נְטִילָה, עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְקַמָּן סִימָן ס״ב שֶׁהַשַּׁ״ז (סק״א) כָּתַב בְּמִי שֶׁצָּמָא לִשְׁתּוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לָקוּם לְרַחֵץ בַּלַּיְלָה יְבָרֵךְ הַבְּרָכָה, וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (שם סק״ד) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם. וּבְבָרְכֵי יוֹסֵף שָׁם (סק״א) כָּתַב, הַנָּעוֹר בַּלַּיְלָה וְצָמָא לִשְׁתּוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לָקוּם לְרַחֵץ יָדָיו, יְנַקֵּד יָדָיו בַּכֹּתֶל אוֹ בְּכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי וִיבָרֵךְ וְיִשְׁתֶּה, מַהֲרַ״י זַיְיפ״ן (או״ח שער א סי׳ ד). וּלְפִי דַּעַת מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָל וּמַהַרַ״ם לְהִנָּזְקִין (ירח חיים אות פג) שֶׁאָסוּר לְבָרֵךְ כְּשֶׁרוֹחֵץ רַגְלָיו שׁוֹרָה עָלָיו, וּכְזֶה לֹא מְהַנֵּי נְקִיּוֹן כְּפִי כִּי אִם נְטִילָה בְּמַיִם שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, אָסוּר לְבָרֵךְ, וְלָכֵן אִם הוּא אָנוּס וְאֵינוֹ יָכוֹל לִרְחֹץ, יְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ, דְּכָמָה פּוֹסְקִים מַתִּירִין בְּאָנוּס לְבָרֵךְ עַל יְדֵי הִרְהוּר, וְיֵרֵא שָׁמַיִם יָאֲנֹס עַצְמוֹ לְעַמֵּד וְלִרְחֹץ יָדָיו שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים וִיבָרֵךְ בְּתִקּוּנָהּ עַיֵּן שָׁם. וְנִפְלַאתִי מִדִּבְרֵי הַשַּׁ״ז בָּזֶה. וְעַיֵּן בְּסִימָן ס״ב בְּמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּשֵׁם תִּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות ח: ד״ה לא יברך) שֶׁאֵף הַבְּרָכָה אֵין לְהַרְהֵר כֹּה, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק״ד): **[כט]** נְקִיּוּת יָדַיִם. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בֵּיאוּר הַגְּרִ״א דִּבְרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם עַל וַיְהִי״ה וְכֵן הוּא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג), וְכֵן רָאִיתִי מַגִּיהִים בְּמַגֵּן אַבְרָהָם. וְלַעֲנִיַּית דַּעְתִּי אֵין צָרִיךְ לְהַגִּיהַּ, כִּי בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שָׁם כָּתַב וְכֵן הָיָה בְּכִסּוּר יו״ד הָעֲתִיד, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר לְהַסִּיר יו״ד הָעֲתִיד מִפֹּעַל יִהְיֶה עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן הַיְינוּ כְּשֶׁמַּסִּירִין יו״ד שֶׁבְּתְחִלַּת הַשֵּׁם נִשְׁאָר מִלַּת הָיָה שֶׁהִנִּ״א בְּמָקוֹם יו״ד, וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם אַסְּפוּר לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּנָקֵט לְפָרֵשׁ שֶׁהָיָה, וְהַיְינוּ עַל יְדֵי הִנִּ״א שֶׁבְּמָקוֹם הַיו״ד, וּמִפֹּעַל דָּגֵם בְּמִלַּת וְיִהְיֶה כֵּן הוּא:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

תּוֹכוֹ עַד הַפָּרָק, (עז) וּבְדִיעֲבַד דַּי עַד סוֹף קִשְׁרֵי אֶצְבְּעוֹתָיו, אֲבָל לֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין אֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּנַקְּיִן רַק רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתֵיהֶן:
(נח) **נְקִיּוּת יָדַיִם.** (עמ) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּגַם בָּזֶה מְבָרְכִין עַל נְטִילַת יָדַיִם, [א]וּמִכָּל מָקוֹם כָּל (עט) הָאֲחֲרוֹנִים לֹא זָזוּ מִפְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ:
כג (נט) **קֹדֶם נְטִילָה.** (פ) דִּסְתָם יָדַיִם דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הֵם מְלֻכְלָכִים, אֵיזֶן פְּסוּלוֹת לְבָרְכָה, וְכָל שֶׁכֵּן לְדִבְרֵי תּוֹרָה, דְּהַרְבֵּי מְבָרְכִין עַל הַפֵּרוֹת וְאֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם: (ס) **עָרֹם.** שֶׁאָז מִסְתָּמָא יָדָיו מְטַנְּפוֹת בִּנְגִיעַת בֵּית הַסְּתָרִים. וּמַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּנוּ שֶׁבֵּית הַצַּוָּאר פָּתוּחַ, (פפ) אֲפִלּוּ אִם יָשֵׁן בְּמַלְבּוּשִׁים, מִסְתָּמָא יָדָיו מְטַנְּפוֹת, כִּי דַּרְכּוֹ לְחַכֵּךְ בְּגוּפוֹ בְּמָקוֹם זֶה. וְדַוְקָא אִם יָשֵׁן שְׁנַת קֶבַע, אֲבָל בְּשְׁנַת עֲרַאי אֵין חָזְקָתוֹ שֶׁנָּגַע, וְדִינָן כְּסָתָם יָדַיִם דְּכִשְׁרִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וְלִבְרָכָה, רַק [לא] לִתְפִלָּה: (סא) **שֶׁיְּנַקֶּה אוֹתָם.** בְּצְרוֹרוֹת וּבְכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי. וְהוּא הַדִּין לְתוֹרָה (פנ) אָסוּר בְּלֹא נְקִיּוֹן. וְעַיֵּן בְּפְרֵי מְגַדִּים (משז״ז ס״ק טו) שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ מַיִם, מִכָּל מָקוֹם דַּי לְבָרְכוֹת וּלְתוֹרָה בִּנְקִיּוֹן בְּעַלְמָא, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּרֵי הַגְּרִ״א, וְרַק מִשּׁוּם כְּדֵי לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה בָּעֵינָן מַיִם. וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ל) בְּשֵׁם הַזֹּהַר (ח״א דף י׳) כָּתַב דְּלֹא יְבָרֵךְ בְּלִי נְטִילַת יָדַיִם, וְרָאוּי לְהַחְמִיר בְּיֵשׁ לוֹ מַיִם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ס״ב סָעִיף קָטָן ח׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה:
א (א) **פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת.** כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל [בְּרָכוֹת מ״ז (ע״א)] שֶׁלֹּא יְזַרֵּק הַבְּרָכָה מִפִּיו, אֶלָּא יְכַוֵּן בְּעֵת הָאֲמִירָה וִיבָרֵךְ בְּנַחַת. וְזֶה לְשׁוֹן סֵפֶר חֲסִידִים מ״ו: כְּשֶׁהוּא נוֹטֵל יָדָיו אוֹ שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַפֵּרוֹת אוֹ עַל הַמִּצְוֹת הַשְׁגּוּרוֹת בְּפִיו כָּל אָדָם, יְכַוֵּן לִבּוֹ לְשֵׁם בּוֹרְאוֹ אֲשֶׁר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עז) כַּנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן ט׳: (עמ) מִבֵּאוּר הַגְּרִ״א וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּמַגֵּן אַבְרָהָם (א״א ס״ק כה): (עמ) לְבוּשׁ וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני נט״י שחרית סי״ד) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ סכ״ב) וְחַיֵּי אָדָם (כלל ז ס״ד): **כג** (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כו):

פְּרֵי מְגַדִּים (א״א ס״ק כז): (פפ) כַּנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן מ״ט:
א (ג) בַּאוּר הַגְּרִ״א וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א) בְּשֵׁם הַגְּאוֹן מוֹרֵנוּ יַעְבֵּ״ץ וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״א) וְחַיֵּי אָדָם (כלל ה סכ״ז) [לְהַ כְּמַהֲרַ״ם (מלובלין סי׳ פנ) וְהַבֵּ״ח (ס״א):

לְיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן כתב בשו״ע הרב (ס״ג), ובמהדו״ת (ס״א) משמע שאין מברכים כלל. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב: במקום השם היא באלף דל״ת קורין הא׳ בחטף פתח כי כן הוא נקוד במקרא, אבל במקום שכתיבתו הוא ביו״ד ה׳ יש קורין הא׳ בשב״א כנקודת היו״ד מן שם הוי״ה ברוך הוא, ויש קורין האלף בחטף פתח כנקודת האל״ף בשם אל״ף דל״ת. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״א) כתב: יכוין פירוש קריאתו באלף דל״ת לשון אדנו״ת שהוא אדון הכל, ויכוין עוד פירוש כתיבתו ביו״ד ה׳ לשון הוי״ה שהוא היה הוה ויהיה, אבל במקום שגם כתיבתו הוא באלף דל״ת א״צ לכוין אלא שהוא אדון הכל.

עון והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah